

בית דין ירושלים

לדיני ממונות ובירורי יוחסין

נימוקי דין תורה זה מתוך הנפסק באחד מסניפי בית הדין בבני ברק ובקרית ספר (מודיעין עילית) בשבתו כבוררות וכבית הוראה לממונות במעמד שני צדדים, ע"י דיין יחיד או מותב תלתא

(תיק זה פורסם כבר בחוברות המודפסות של בית הדין)

תיק מס' 2696.

נידון לפני הגרשח"ד שליט"א בין בעל רכב ישן שנתקלקל ובין בעל מוסך, שאמר בעל המוסך לבעל הרכב שהתיקון יעלה לו 1000 ושווי הרכב כולו אחרי התיקון יהיה 1500 וזה לא שווה להשקיע ועדיף לקנות חדש, והשיב בעל הרכב שאכן מתכוון לקנות חדש וצריך להשתמש בישן רק זמן קצר עד שיקנה חדש. וסיכמו ביניהם שבעל המוסך יתקן לא בעד כסף, אלא שכאשר יקנה רכב חדש יביא לו את הישן. ואחרי שקנה חדש התברר לבעל הרכב שמכירת הישן לגריטה יהיה בעד 3000 ומכר להם והביא 1000 מזומן לבעל המוסך על התיקון. וטוען בעל המוסך ששלו כל ה3000 כי הוא התכוון לקנות הרכב בעבודתו כמסוכם ולמכור לגריטה.

והשיבו הגרשח"ד והגרי"ו לפי הנתיבות שאחרי שיש חוב יחוד כלי או כסף לפרעון הוא הקנין שלו, ולפי"ז צודק בעל המוסך, אבל טען הגרי"ו דאם המחיר לגריטה הוא 3000 והרי זה רכב העומד לגריטה ולא לשימוש, א"כ המחיר שהציע בעל המוסך לבעל הרכב הוא אונאה בשיעור של ביטול מקח, וצודק בעל הרכב.

אחרי בירור כל הטענות ואין סתירות בין הצדדים הוכרע למעשה: דהנתיבות (בסימן שדמ סק"א) חידש פרעון שחל בשעת הגביה ע"י יחוד כלי לפרעון בהלוואה, ולא בשכר פועל. ואדרבה אם דברו על יחוד כלי לפני המלאכה, אין זה יחוד לפרעון חוב בגביה ולא דיבר ע"ז הנתיבות (אפילו בהלוואה), וע"ז פסק השו"ע

(ברמ"א סימן שלב סעיף ד) דלא חל קנין ונדר לו חפץ בשכרו אין לו אלא שכרו בדמי החפץ. וצודק בעל הרכב.

ועוד יל"ע בהלכות אונאה אם יש ביטול קציצה באופן שחל פרעון בחפץ שאין שוויותו למכירה כפי החוב. די"ל שרק באופן של מכירה יש ביטול מקח ביותר משתות, אבל אם פורע לו אי"ז מכירה, וחל הפרעון. וכן יל"ע בחפץ שיש לו ב' שימושים וב' שערים, אם שייך ביטול מקח כשמכר לפי שער השוק והאונאה היא לפי השער השני. שהרי יש לרכב מחיר מחירון, ויש לו קונים לגריטה, מהיכ"ת ששייך לתבוע ביטול מקח בגלל המחיר לגריטה כשמכר ע"פ השער של מכירת רכבים לנסיעה.